

Ігор БРАЙЛКО,

orcid.org/0000-0002-9322-5158

аспірант кафедри дизайну і технологій

Київського національного університету культури і мистецтв

(Київ, Україна) *igorestel@gmail.com*

ФОРМОТВОРЧІ КОНЦЕПЦІЇ ПРОВІДНИХ ДИЗАЙНЕРІВ ЗАЧІСКИ КІНЦЯ XIX–XX СТОЛІТТЯ

У статті висвітлено провідні формотворчі концепції в дизайні жіночої зачіски кінця XIX–XX ст., запроваджені найвпливовішими майстрами Франції, Великої Британії, США. Охарактеризовано творчі прийоми і технологічні засоби укладання волосся хвилями, запровадженого американським майстром Франсуа Марселем (1852–1936), що відоме як «хвиля Марселя», а також французьким перукарем польського походження Антуаном (1884–197), відомого як «холодна хвиля». Представлено зразки формотворення зачіски за допомогою шиньйону з натурального волосся в практиці французького культового майстра Олександра де Парі (1922–2008), пов'язаного з такими актрисами та публічними особистостями, як Грейс Келлі, Одрі Хепберн, Жаклін Кеннеді. Авангардне формотворення з «неправильними» локонами розкрито на прикладі творчості представників династії компанії TONI&GUY, що працювали у Великій Британії, але на сьогодні широко представлені також у США; засновниками компанії були Тоні Масколо (1942–2017) та Гай Масколо (1944–2009).

У роботі використано методи аналізу, спостереження, синтезу, хронологічної послідовності, порівняння та узагальнення. При виявленні авторських підходів і засобів у створенні зачісок у різних концепціях формотворення використано методи образно-стилістичного, формального, асоціативного аналізу.

Наукова новизна полягає у введінні у науковий спектр досліджень з мистецтвознавства світової спадщини дизайну зачіски, у виявленні авторських прийомів названих майстрів з метою збагачення вітчизняної практики.

Практична значимість полягає у можливості використання прийомів укладання хвилями (гаряче і холодне укладання), засобів створення об'ємних зачісок із застосуванням шиньйонів, а також прийомів авангардної зачіски з пасмами і локонами «неправильної» форми. Результати дослідження заповнюють прогалину практичного інструментарію у дизайні зачіски, пов'язаного з використанням авторської спадщини видатних майстрів минулого.

Ключові слова: дизайн зачіски, формотворення, історична спадщина, авторські прийоми і засоби, укладання, об'єм, авангард.

Ihor BRAILKO,

orcid.org/0000-0002-9322-5158

PhD student at the Design and Technology Department

Kyiv National University of Culture and Arts

(Kyiv, Ukraine) *igorestel@gmail.com*

SHAPING CONCEPTS OF THE LEADING HAIR DESIGNERS OF THE LATE XIX–XX CENTURY

The article highlights the leading formative concepts in the design of women's hairstyles of the late XIX–XX centuries, introduced by the most influential masters of France, Great Britain, and the USA. The creative techniques and technological means of styling hair in waves introduced by the American master François Marcel (1852–1936), known as the “Marcel wave”, as well as by the French hairdresser of Polish origin Antoine (1884–1970), known as the “cold wave”, are described. The article presents examples of hairstyle shaping with the help of a natural hair chignon in the practice of the French cult master Alexandre de Paris (1922–2008), associated with such actresses and public figures as Grace Kelly, Audrey Hepburn, Jacqueline Kennedy. The avant-garde shaping with “irregular” curls is revealed on the example of the work of representatives of the TONI&GUY dynasty, which worked in Great Britain but is now widely represented in the United States; the company was founded by Tony Mascolo (1942–2017) and Guy Mascolo (1944–2009).

The methods of analysis, observation, synthesis, chronological sequence, comparison and generalisation are used in the work. The methods of figurative and stylistic, formal, and associative analysis were used to identify the author's approaches and means to creating hairstyles in different concepts of forming.

The scientific novelty lies in the introduction of the world heritage of hairstyle design into the scientific spectrum of research in the field of art history, in the identification of the author's techniques of the named masters in order to enrich domestic practice.

The practical significance lies in the possibility of using wave styling techniques (hot and cold styling), means of creating voluminous hairstyles using hairpieces, as well as avant-garde hairstyling techniques with strands and curls of "irregular" shape. The results of the study fill the gap of practical tools in hair design related to the use of the author's heritage of outstanding masters of the past.

Key words: hair design, shaping, historical heritage, author's techniques and means, styling, volume, avant-garde.

Постановка проблеми. Принципи формотворення зачіски неодноразово змінювалися протягом кінця XIX–XX ст., і те, що вважали новаторським і перспективним в один період – пізніше виглядало застарілим. У той же час деякі з історичних зразків зачіски не втрачають свою актуальність і сьогодні, зазнавши переосмислення і впливу новітніх технологій. Розвиток основних форм зачіски відбувався в нерозривному зв'язку із загальною модою, із соціально-економічними факторами, естетичними нормами, з художніми стилями епох. Утім, у наукових працях з дизайну не проводилося спеціальних наукових досліджень щодо осмислення спадщини майстрів минулого століття, зокрема, не зафіксовано основні формотворчі стратегії в дизайні зачіски. Актуальність представленого дослідження обумовлена зверненням сучасних дизайнерів до досвіду найвпливовіших майстрів зачіски і необхідністю виявлення основних формотворчих прийомів і засобів задля збагачення сучасної практики перукарського мистецтва.

Аналіз досліджень. Праці, в яких дослідники торкаються поняття «формотворення зачіски», є нечисельними, оскільки мистецтво зачіски є порівняно молодим напрямом в науці й представлено значною мірою у фотографії та фешн-періодиці. Як правило, в працях розкривають творчість одного майстра або подають загальні історичні відомості.

Автор Е. Уолтон у книзі «Високі стилі: історії перукаря світового класу» (Walton, E., 2004) виклав біографічні відомості та творчі принципи американського дизайнера зачіски Бадді Уолтона. Автор доводить думку про те, що сучасні експериментатори перукарського мистецтва можуть багато чому повчитися у старій школи.

Єдиним виданням, присвяченим творчості видатного французького майстра зачіски Марселя Грато, є книга «Техніка і мистецтво завивки Марселя: створення стилів завивки волосся 1920-х років за шість кроків» автора у В. Зентлера (Zentler, W. 2008). У роботі докладно описано шість кроків, необхідних для виконання «хвиль

марселя»; автор докладно описує та ілюструє кожен крок. Понад 45 ілюстрацій демонструють, як створити 15 зачісок з хвилями Марселя.

Цінним джерелом вивчення концепцій перукарського мистецтва є колекція та інформаційні матеріали Музею перукарського мистецтва Раффеля Пажа у м. Барселона (Іспанія), зокрема стаття редакційної колегії «Легендарна зачіска: видатний Марсель» (Coiffure Legendaire: The Great Marcel, 2021).

Інформативною основою слугують офіційні сайти компаній, які засновані у минулому столітті й функціонують по сьогоднішній день, зокрема, на сайті компанії TONI&GUY детально представлено історичні періоди розвитку компанії, а також викладено весь спектр послуг сучасної мережі (TONI&GUY, 2023).

Певну увагу формотворенню приділяли українські вчені. Як окремий вид творчості в перукарському мистецтві Ю. Шмегельська розглядає постиж. Авторка досліджує особливості розвитку постижерного мистецтва в різні історичні періоди (Шмегельська Ю., 2013). Використання постижних виробів у сучасних зачісках досліджує також Н. Дерев'янка (Дерев'янка Н., 2018). Серед постижерних засобів вона виділяє перуки, шиньйони, коси, пасма, прикраси, напівперуки, накладки, кнекалони, та зазначає, що постижні вироби є сучасним і актуальними напрямком перукарського мистецтва. «Постижерна справа має тенденції розвитку завдяки постійним пошукам сучасних перукарів по вдосконаленню постижної техніки. Слід наголосити, що окрім декоративного призначення, що залежить від примх світу моди, постижні вироби мають естетичне призначення, яке приховує недоліки волосся, таким чином впливаючи на психологічний стан людини» (Дерев'янка Н., 2018, с. 165). Досліджуючи сучасні тенденції дизайну в перукарському мистецтві О. Міненко зосереджується на різновидах зачісок (Міненко О., 2018).

Отже, як показує проведений аналіз літератури, дослідницька база формотворення зачіски потребує заповнення прогалини щодо авторських

стратегій провідних майстрів кінця XIX–XX ст., які значною мірою вплинули на подальший розвиток дизайну зачіски.

Метою статті є виявлення формотворчих стратегій у дизайні зачіски провідних майстрів кінця XIX–XX ст., аналіз авторських підходів і засобів, які значною мірою представлені у сучасній практиці.

Виклад основного матеріалу. Однією з найпомітніших фігур перукарського мистецтва кінця XIX ст. є Марсель Грато (Marcel Grateau), відомий у США під іменами Франсуа Марсель Вулфле або Франсуа Марсель (1852–1936). Помітні кроки до свого головного винаходу – перманентної завивки або «нової технології укладання волосся», – майстер зробив ще у 1872 році. Він винайшов щипці для завивки (рис. 1), через що зачіска дістала назву «Marcel Wave» – «Марсельська Хвиля», або «марселінг» (Coiffure Legendaire, 2021). На той час уже існували щипці для надання форми волоссю, але вони не задовольняли смаки найвимогливіших клієнтів. Натхнення прийшло з сім'ї: у матері Марселя було натуральне хвилясте волосся, а її син вирішив винайти кілька засобів, що імітували б її красиві хвилі. Таким чином він подумав про те, як можна замінити звичайні щипці й надати їм різну товщину залежно від локона, який хочеться отримати (Coiffure Legendaire: The Great Marcel, 2021). У Музеї перукарського мистецтва Раффеля Пейджа в м. Барселона зберігається оригінальна модель знаменитої «праски» Марселя (рис. 2), а також численні фотографії того часу і багаті бібліографічні матеріали

«Хвиля Марселя» поширювалася у Франції на межі XIX–XX ст. і продовжувала захоплю-

вати світ моди протягом наступних десятиліть. Більшість жінок того часу носили довге волосся. М. Грато використовував щипці з підігрівом для отримання стильних хвиль, як альтернативу завитих локонів за тенденцією стилю модерн, який активно розвивався у мистецтві на межі століть. Зачіску виконували на сухому волоссі за особливою технологією за допомогою гребінця і щипців, які потрібно було нагріти до потрібної температури на газовому пальнику, водночас не можна було їх не догріти або перегріти. Зазвичай на пальниках нагрівалося кілька щипців – одним майстер працював, інші готувалися, треті остигали. Марсель розробив таку ідеальну техніку, що хвилі виходили досить рівними і трималися без жодного фіксатора. Користуватися інструментами було досить складно й небезпечно, коштували вони дорого, отже, тільки кваліфікований, спеціально навчений майстер міг займатися укладаннями «Марсельської хвилі».

Геніальний перукар не одразу завоював жіночу довіру, вони довго боялися нововведення; по-справжньому популярним Марсель став, зробивши свою фірмову завивку, зірці французької сцени, акторці Джейн Гадінг (Jane Hading). Завивка Марселя Грато поступово завоювала Європу й Америку. Щоб навчитися працювати в цій техніці, професіонали з інших країн спеціально приїжджали до Парижа, у 1897 р. опис методу Грато було опубліковано в спеціалізованому французькому журналі *La Coiffure Française Illustrée* (Zentler, W., 2008).

Протягом багатьох років Марсель удосконалював свій метод завивки і придумував різні варіанти

Рис. 1. Франсуа Марсель завиває волосся, використовуючи власних винахід – гарячі щипці

Рис. 2. Оригінальні щипці Марселя Грато для завивки волосся. Музей перукарського мистецтва Раффеля Пейджа, м. Барселона

(Coiffure Legendaire: The Great Marcel, 2021)

укладок. Крім того, він постійно модернізував свої знамениті щипці. На початку ХХ ст. розроблялися нові різновиди електричних щипців. У 1924 р. на щипцях з'явився регулятор температури, почали випускати щипці різної товщини, з'явилася модель щипців із зубчиками, на зразок гребінця. Були й інші винахідники щипців для завивки волосся, які запатентували ще на початку першого десятиліття свої новинки.

У 1920-тих рр., коли в моду увійшли короткі жіночі стрижки, не лише М. Грато, а й Антуан (Antoine, 1884–1976), на той момент ще один знаменитий паризький перукар, в минулому виходець із польської сім'ї Антоній Сіерпликовський (Antoni Cierplikowski), придумав холодну укладку для легендарної танцівниці Жозефіни Бейкер (Josephine Baker), рис. 3 (Czajor, P., 2021). Після того, як зачіска актриси набрала популярності, її почали створювати за допомогою гелеподібної в'язкої речовини; це посприяло тому, що майстри перукарського мистецтва почали виконувати марсельські хвилі без щипців, використовуючи лише пальці, гребінець і фіксувальний склад з насіння льону. Але, в історичних джерелах неможливо точно встановити, хто саме придумав досить складну техніку холодного укладання хвилями (або укладання пальцями).

У 1920-ті та 1930-ті роки почали друкувати велику кількість книг, у яких найдокладнішим чином розповідали про нюанси виконання марсельських хвиль і укладок пальцями. Автори книг

детально знайомили з усіма можливостями найскладніших технік, за допомогою яких можна було виконувати вишукані зачіски. Набула популярності й книга В. Зентлера (Zentler, W. 2008), де представлено 15 зачісок з понад 45 ілюстраціями, які послідовно розкривають технологію створення різновиду зачісок – включно з хвилею Марселя ззаду, хвилею з провалом на лобі, підковоподібною хвилею, завивкою для центральної частини, хвилею для високої частини, коротким проділом по центру з чубчиком, хвилею з проділом по центру для високої частини; завивку для боба, хвилю для зачіски з перехресним проділом, підковоподібну хвилю з чубчиком, хвилю для короткого низького проділу, зачіски з хвилею для ефекту боба, з розташуванням бічних хвиль і вечірня зачіска з завитим волоссям.

На рис. 4 – реклама зачісок М. Грато 1929 р., які виконані з використанням шампуня с мультзованию кокосовою олією годо. Модель зліва – з довгою срижкою боб; у двох моделей справа – завивка виконана на довгому волоссі. На рис. 5 – реклама «Ідеальна хвиля Марселя за 15 хвилин всього за два цента», в журналі «The Delineator», Париж, 1928 року. (Permanents and Marcells Bridge the Twenties to Thirties, 2015).

Техніка створення хвиль щипцями, розроблена Марселем, активно використовувалася в перукарському мистецтві протягом майже п'ятдесяти років. Перукарські інструменти розвивалися, і сьгоднішні щипці для завивки мають розміри від

Рис. 3. Жозефіна Бейкер із зачіскою, виконаною в техніці холодного укладання хвилями Антонія Сіерпликовського (Антуана), 1920-ті рр. (Walker, R., 2019)

Рис. 4. Реклама зачісок М. Грато: модель зліва – довга стрижка боб, моделі справа – здвгим волоссям. Журнал «The Delineator», Париж, 1929

Рис. 5. Реклама «Ідеальна хвиля Марселя за 15 хвилин всього за два цента». Журнал «The Delineator», Париж, 1928

маленьких до великих, що дає змогу вибрати саме ті, які відповідають задуму і стилю. Тема ретро постійно розвивається в сучасній моді, тому і сьогоднішні майстри перукарського мистецтва створюють зачіски, надихаючись модою різних епох. Незважаючи на те, що зараз існує величезна кількість засобів для укладки і технічних пристосувань, завдяки яким можна набагато легшим способом, ніж раніше, зробити укладку пальцями, такі зачіски вмють створювати лише майстри високого рівня. Отже, найпомітнішою формотворчою стратегією кінця XIX–XX ст. є *укладання хвилями*.

Наступною формотворчою стратегією є *об'ємна зачіска з використанням шиньйону з натурального волосся*.

Олександр де Парі (фр. Alexandre de Paris, повне ім'я при народженні – Louis Alexandre Raimon, 1922–2008) – французький парикмахер. Його характерний стиль відрізнявся класичними і витонченими зачісками, що підкреслюють природну красу жінки. Олександр де Парі особливо відомий не лише завдяки зачіскам, але й як дизайнер стильних аксесуарів для волосся.

Відкривши в 1950-х рр. власну перукарню у Парижі, Олександр де Парі став одним із перших перукарів, які створили престижний міжнародний бренд. Його ім'я стало синонімом елегантності та вишуканості, оскільки серед його клієнтів були принцеса Монако Грейс, Елізабет Тейлор, Софі Лорен, Лорен Беколл, Грета Гарбо, Одрі Хепберн та ін.

Майстр відомий, перш за все, як автор «високої» зачіски: йому належить унікальна технологія використання шиньйону з натурального волосся, за допомогою якого він досягав органічного об'єму. Однією з найяскравіших персон, в образі якої були втілені досягнення Олександр де Парі, була американська актриса Грейс Келлі, з 1956 р. – принцеса Монако. На сторінці паризького журналу «*Jours de France*» № 944 (рис. 6) – образ принцеси 1973 року (Tremo P., 2022). Очевидно, Олександр де Парі при створенні зачіски з об'ємними елементами у потиличній зоні надихався жіночими образами доби ренесансу.

На обкладинці історичного примірника журналу «*Paris Match*» за вересень 1976 р., присвячений великим перукарям 70-х років, бачимо Олександра де Парі під час виконання зачіски принцесі Монако у своєму салоні на вулиці дю Фобур Сент-Оноре в Парижі (рис. 7); фотографія Жан-Клода Дойча показує співтворчість перукаря і принцеси (Inspiration, 2013).

Однією з «перлин» приватної колекції Музею історії перукарського мистецтва м. Барселона є один зі знаменитих шиньйонів, які Олександр де Парі зробив для Грейс Келлі, з її власного волосся (рис. 8). «За час своїх довгих ділових і дружніх стосунків Олександр зробив принцесі Монако понад 300 шиньйонів для вечірок, ювілеїв і галаконцертів Червоного Хреста, які проводили у Монако», – розповідає Раффель Пейдж, засновник і директор Музею історії перукарського мистецтва (Inspiration, 2013). У Музеї також збе-

Рис. 6. Журнал *Jours de France* № 944 за участю принцеси Монако Грейс, 1973. Зачіска: Олександр де Парі (Tremo P., 2022).

Рис. 7. Обкладинка журналу *Paris Match*, вересень 1976. Олександр де Парі виконує зачіску Грейс Келлі. м. Париж (Inspiration, 2013)

Рис. 8. Шиньйон для Г. Келлі з її волосся та ескізи зачіски, виконані О. де Парі. Музей перукарського мистецтва Раффеля Пейджа, м. Барселона (Inspiration, 2013)

рігаються ескізи зачісок, намальовані від руки Олександром для Грейс Келлі (рис. 8).

Процес виконання та кінцевий результат зачіски з шиньйоном для Одрі Хепберн перед прем'єрою фільму «Моя чарівна леді» (Париж, готель «Ритц», 1964) бачимо на рис. 9. Пильної уваги преси був удостоєний образ першої леді Жаклін Кеннеді на офіційній державній вечері у Версалі 1961 р. (рис. 10), зокрема, всипаний діамантами шиньйон та зачіска авторства Олександра де Парі (Haddock V., 2020).

Окрім салонної практики Олександр де Парі співпрацював з всесвітньо відомими кутюр'є і будинками моди, створюючи зачіски, які доповнювали культові творіння подіумів високої моди. Він двадцять років виконував зачіски моделям для показів Chanel під керівництвом креативного директора Карла Лагерфельда, а також тридцять чотири роки працював з Івом Сен-Лораном, двадцять п'ять років з Живанши, також з Dior, Lacroix, Ungaro, Жаном-Полем Готьє і Тьєррі Мюглером. Він також є засновником перукарської академії, яка готує дизайнерів зачіски.

Майстрами *авангардного формотворення з «неправильними» локонами*, провідними лідерами у світовому перукарському мистецтві є представники британської перукарської династії TONI&GUY. Тоні Масколо (1942–2017) і його брат Гай зробили революцію в перукарському мистецтві Лондона наприкінці минулого століття. Син перукаря-іммігранта, Тоні понад 50 років був рушійною основою родинного бізнесу, що перетворив TONI & Guy на міжнародний франчайзинговий бренд. Компанія розширилася, розробивши продукцію для догляду за волоссям, програми навчання та освіти.

Тоні, уроджений Джузеппе Тоні Масколо, і Гаєтано, або Гай, відкрили свій перший салон на півдні Лондона в Клепхемі, розкидаючи листівки по всьому району, щоб рекламувати свій «італійський стиль» (рис. 11, 12). Але їм знадобилося 10 років, щоб перенести столицю в центр Лондона. Це був період, коли традиційним перукарям було важко впоратися з подовженням локонів своїх клієнтів-чоловіків, тоді як жінки вимагали дедалі складніших стилів, від «боб» до начісування і «вуликів». У 1970-ті рр. Гай і Тоні вийшли за межі традиційної перукарської сфери, залучаючи своїх молодших братів і сестер Ентоні і Бруно, а згодом і багатьох з їхніх дітей. Потім, у 1988 році, в Брайтоні відкрилася перша франшиза TONI & GUY. Протягом 12 років їх кількість зростає до 112, причому за кордоном буде 27 салонів; відтоді їхня кількість збільшилася вчетверо (Robertson J., Mann G., Etutu J., 2008).

На офіційному сайті компанії викладено детальну історію. Так, у 1960-ті роки, час надзвичайних змін у молодіжній культурі, відбувся вибух моди, коли змінювалися погляди на життя. TONI&GUY пропонував послуги унісекс на противагу традиційній культурі салонів і перукарень, які не могли впоратися з новими графічними формами жіночих і чоловічих довгих зачісок. Період 1970-х рр. ознаменувалися появою назви TONI&GUY у британській національній пресі та галузевих журналах по всій Європі, а також переїздом до знаменитого лондонського Вест-Енду. Раптовий інтерес преси до творчості братів Масколо дозволив їм диверсифікувати свої таланти. У той час, як Тоні і Гай працювали в салоні, продовжуючи розвивати справу, Бруно і Ентоні (молодші

Рис. 9. Олександр де Парі під час виконання зачіски Одрі Хепберн перед прем'єрою фільму «Моя чарівна леді». Париж, готель «Ритц», 1964 (The Fashion of Audrey, 2022)

Рис. 10. Жаклін Кеннеді на офіційній вечері у Версалі. Зачіска О. де Парі. Париж, 1961 (Haddock V., 2020).

Рис. 11. Тоні Масколо в своєму першому салоні Toni & Guy в Лондоні, 1960-ті рр. (Lov V., 2013)

Рис. 12. Toni & Guy, стиль 1990-х. (Robertson J., Mann G., Etutu J., 2008).

брати) приєдналися до компанії, просуваючи ім'я TONI&GUY, зосередившись на фотосесіях і роботі для журналів. Пропонуючи клієнтам сувору альтернативу сильним геометричним стилям, що були революційними у перукарському мистецтві в той час, підхід братів був комерційним. Формотворення та укладання стрижки волосся «нової хвилі» став прикладом для наслідування іншими перукарями, а їхній спільний талант до роботи з довгим волоссям продовжував надихати колег. Завжди новаторські у своєму підході, брати усвідомили потенціал запису цього живого досвіду і запустили серію навчальних відео для перукарів, а також інструменти, необхідні для відтворення образів тієї епохи (TONI&GUY: history, 2023).

Протягом 1980-х рр. художня команда TONI&GUY продовжувала розвивати попит на освіту TONI&GUY, тому вони регулярно подорожували по всьому світу, щоб продемонструвати свої роботи, проводячи виставки та семінари. На цих виставках все ще домінували роботи з довгим волоссям, і завдяки використанню нових інноваційних продуктів, таких як гель, ці роботи розвивалися в напрямку авангардних зачісок. Зачіски ставали дедалі складнішими і потребували цілої низки продуктів для підтримки творчості команди. Брати побачили можливість для подальшого розширення бізнесу: створення лінійки засобів для догляду за волоссям, за допомогою яких можна було б відтворювати ці образи. До кінця десятиліття Ентоні здобув титули Лондонського, Авангардного та Британського перукаря року, а команда майстрів двічі стала найкращою британською художньою командою на нещодавно започаткованій британській перукарській премії. У 1990-ті рр. компанія продовжує розвивати свій бренд та сімейну філософію, а діти Тоні, Саша та Крістіан – стають повноправними членами мистецької команди TONI&GUY. До кінця 1990-х

TONI&GUY відкрила 112 салонів TONI&GUY у Великобританії та 27 за кордоном. Тим часом у США Гай приєднався до Бруно, і разом вони продовжили розширювати мережу салонів, відкриваючи власні салони по всьому штату Техас (TONI&GUY: history, 2023).

Продемонструвавши свій винятковий талант у ранньому віці, Саша отримала визнання на Британській перукарській премії 1991 р., коли їй було лише 19 років, отримавши звання «Новачок року». Наприкінці десятиліття, в 1999 р. Саша додала до своїх досягнень звання «Перукар року в Лондоні». Винятковий творчий потенціал дизайнерки також дозволив їй привнести в компанію нову динаміку завдяки застосуванню практик сесійного перукарського мистецтва, зйомок з численними фотографами, включаючи такі знакові імена, як Девід Бейлі і Ренкін, а також завдяки роботі на тижнях моди в Нью-Йорку, Лондоні, Парижі та Мілані. Це унікальне розуміння сесійної перукарської справи та досвід роботи в індустрії моди кардинально вплинули на майбутній напрямок розвитку TONI&GUY.

Нове тисячоліття (2000-ні рр.) ознаменувало не лише нову еру, але й значні зміни для TONI&GUY. Протягом десятиліття, коли компанія святкувала сорокарічний ювілей, відбулося розділення між чотирма братами: TONI&GUY USA і TIGI global перейшли до братів Гая, Бруно та Ентоні, а TONI&GUY global (за винятком Америки) – до Тоні, Саші та Крістіана, що ознаменувало новий захоплюючий напрямок для кожного з брендів. Для TONI&GUY global Саша Масколо-Тарбак на посаді глобального креативного директора принесла новий динамічний фокус і помітний зсув у напрямку, коли мода вийшла на передній план ідентичності бренду. У 2004 р. історичне рішення стати «Офіційним спонсором Лондонського тижня моди» ще більше закріпило цей модний

фокус, нерозривно пов'язавши TONI&GUY з модною індустрією. Редакторський підхід Саші також кардинально змінив імідж бренду, коли вона стала арт-директором усіх рекламних кампаній та вітрин для TONI&GUY, label.m та essensuals. Після розпаду TIGI, Тоні і Саша побачили необхідність створити професійну лінію по догляду за волоссям, щоб підтримати модні техніки, які розробляла команда. Тісно співпрацюючи з батьком, вона очолила розробку продуктів і дизайн професійної лінії по догляду за волоссям label.m, яка була запущена в 2005 році.

Наступне десятиліття (2010-ті рр.) проходить під гаслом «волосся – мода – спадщина». У цьому десятилітті TONI&GUY святкує 50 років перукарської майстерності, надаючи можливість прийняти і відсвяткувати унікальну спадщину, яку вона створила. TONI&GUY ще більше зміцнив свою репутацію в світі моди, оскільки партнерство з Британською радою моди продовжувало розвиватися протягом десятиліття. У 2010 році відбулося ще одне перукарське відкриття, коли Саша Масколо-Тарбак та її чоловік Джеймс Тарбак приєдналися до Британської ради моди для створення Фонду моди Vogue. Того ж року Саша та її команда працювали з британськими дизайнерами на тижнях моди в Парижі та Нью-Йорку. TONI&GUY почали налагоджувати унікальні партнерські стосунки з ключовими британськими дизайнерськими талантами, серед яких Вільям Темпест, Джайлз Дікон, Тодд Лінн та Жан-П'єр Браганза (TONI&GUY: history, 2023).

Художня команда TONI&GUY на чолі з Сашею Масколо-Тарбак продовжувала творчо рухатися вперед, створюючи кампанії, орієнто-

вані на моду, які були представлені у всіх основних виданнях про моду та красу. Навчаючи в середньому 100 000 перукарів на рік, міжнародні арт-директори TONI&GUY продовжували встановлювати нові стандарти в перукарському мистецтві, отримуючи нагороди в галузі авангарду та створюючи зачіски для більшої кількості показів на Лондонському тижні моди щосезону, ніж будь-яка інша сесійна команда. Постійна діджиталізація бренду під керівництвом Джеймса Тарбака призвела до багатьох нових і захоплюючих нововведень у перукарській індустрії. З глобальним розширенням TONI&GUY.TV, цифрового журналу, мобільного додатку TONI&GUY, інтернет-магазину, безкоштовного wi-fi в салонах і освітніх завантажень, TONI&GUY продовжує впроваджувати нові технології для спілкування як з перукарями, так і зі споживачами (TONI&GUY: history, 2023).

Стиль увійшов в історію та відтворюється у сучасному виконанні з основою на м'які локони, нерівні локони, волохаті локони, шипасті локони і «неправильні» локони (рис.13). Зак Масколо допомагав своєму батькові Гаю Масколо в бізнесі. Потім він визначив свій власний шлях у перукарській індустрії. Для Зака було важливо продовжити справу свого батька, оскільки він став креативним директором і лідером TONI&GUY (рис. 14). Сучасні салони під його керівництвом пропонують широкий комплекс послуг: комплексні концептуальні стрижки, нові ідеї кольору, укладання феном або руками майстра, нарощування волосся, різні варіанти лікування і догляду.

Висновки. У дослідженні проаналізовано спадщину найвідоміших світових лідерів мисте-

Рис. 13. Стиль зачіски від Toni&Guy 2017 р. (Negri E., 2017)

Рис. 14. Зак Масколо. США, 2019 (How To Style: Like Father Like Son, 2019)

цтва зачіски та виявлено основні концепції формотворення:

1) укладання волосся хвилями, запроваджене Франсуа Марселем і відоме як «хвиля Марселя» (1852–1936; США), а також Антуаном (1884–1976, Польща, Франція), відоме як «холодна хвиля»;

2) об'ємна зачіска з використанням шиньйону з натурального волосся, запроваджена Олександром де Парі (1922–2008, Франція);

3) авангардне формотворення з «неправильними» локонами, запроваджене представниками династії компанії TONI&GUY, Велика Британія – США Тоні Масколо (1942–2017), Гай Масколо (1944–2009).

Подальше дослідження формотворення буде присвячено застосуванню геометрії в дизайні зачіски та виявленню творчих прийомів і засобів, пов'язаних з композицією та відповідністю формі обличчя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гутиря Л. Г. Сучасна перукарська справа. Х. : Фоліо, 1997. 464 с.
2. Дерев'яно Н. В. Використання постижних виробів у сучасних зачісках : збірник доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя 17 трав. 2018 р.). Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2018. С. 165–166.
3. Міненко О. А. Сучасні тенденції дизайну в перукарському мистецтві : збірник доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 17 трав. 2018 р.). Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2018. С. 188–189.
4. Шмегельська Ю.В. Пастиж : навч. метод. посіб. Біла Церква, 2013. 64 с.
5. Coiffure Legendaire: The Great Marcel (2021). The Museum of History of Hairdressing of Raffel Pages, Barcelona. URL: <https://www.esteticamagazine.com/2021/12/17/coiffure-legendaire-the-great-marcel/>
6. Czajor P. Antoni Cierplikowski. Polish fashion stories, 2021. URL: <https://www.polishfashionstories.com/we-love-1/2021/3/25/antoine-de-paris>
7. Haddock V. Alexandre de Paris: The Haute Hairstylist, 2020. URL: <https://lady.co.uk/alexandre-de-paris-haute-hairstylist>
8. How To Style: Like Father Like Son, 2019. URL: <https://www.toniguy.com/blog/media/how-to-style-like-father-like-son/>
9. Inspiration. Estetica, 2013. URL: <https://www.esteticamagazine.com/2013/12/22/coiffure-legendaire-alexandre-de-paris-and-princess-grace-of-monaco/>
10. Lov V. Toni Mascolo, co-found of Toni & Guy hairdressers, 2013. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/toni-mascolo-co-found-of-toni-guy-hairdressers-dies-aged-75-sv1xp2lzl>
11. Mascolo A. Toni & Guy 40 Years. Dazed Books, 2006. 456 p.
12. Negri E. Addio a Toni Mascolo, re dell'hair styling democratico, 2017. URL: <https://www.vanityfair.it/beauty/capelli/2017/12/15/toni-mascolo-morto-toni-guy-re-hairstyling>
13. Permanents and Marcells Bridge the Twenties to Thirties, 2015. URL: <https://witness2fashion.wordpress.com/tag/marcel-grateau-hairdresser/>
14. Robertson J., Mann G., Etutu J. How Toni Mascolo gave hairdressing a makeover, 2008. URL: <https://www.bbc.com/news/business-42338946>
15. The Fashion of Audrey, 2022. URL: https://www.tumblr.com/thefashionofaudrey/tagged/Roger?redirect_to=%2Fthefashionofaudrey%2Ftagged%2FRoger&source=blog_view_login_wall
16. TONI&GUY: history. URL: <https://toniandguy.com/our-story/history>
17. Tremo P. Grace of Monaco: Princess in Dior 2022. URL: <https://francetoday.com/culture/grace-of-monaco-princess-in-dior/>
18. Walker R. John Whitfield: Finding Annie Malone, 2019. URL: <https://discover.hubpages.com/entertainment/Author-John-Whitfield>
19. Walton E. High Styles: Stories from a World Class Hairdresser. iUniverse, 2004. 120 p.
20. Zentler W. Technique and Art of Marcel Waving -- Creating 1920s Hair Waving Styles in Six Steps Paperback. Bramcost Publications, 2008. 74 p.

REFERENCES

1. Hutyria L. H. Suchasna perukarska справа. [Modern hairdressing] Kh. : Folio, 1997. 464 s. [in Ukrainian].
2. Derevianko N. V. Vykorystannia postyzhnykh vyrobiv u suchasnykh zachiskakh. [The use of post products in modern hairstyles] : zbirnyk dop. vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Zaporizhzhia 17 trav. 2018 r.). Zaporizhzhia : Vyd-vo Khortytskoi natsionalnoi akademii, 2018. S. 165–166. [in Ukrainian].
3. Minenko O. A. Suchasni tendentsii dyzainu v perukarskomu mystetstvi. [Modern design trends in hairdressing] : zbirnyk dop. vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Zaporizhzhia, 17 trav. 2018 r.). Zaporizhzhia : Vyd-vo Khortytskoi natsionalnoi akademii, 2018. S. 188–189. [in Ukrainian].
4. Shmehelska Yu. V. Pastyzh [Pastige]: navch. metod. posib. Bila Tserkva, 2013. 64 p. [in Ukrainian].
5. Coiffure Legendaire: The Great Marcel (2021). The Museum of History of Hairdressing of Raffel Pages, Barcelona. URL: <https://www.esteticamagazine.com/2021/12/17/coiffure-legendaire-the-great-marcel/>
6. Czajor P. (2021). Antoni Cierplikowski. Polish fashion stories. URL: <https://www.polishfashionstories.com/we-love-1/2021/3/25/antoine-de-paris>
7. Haddock V. (2020). Alexandre de Paris: The Haute Hairstylist. URL: <https://lady.co.uk/alexandre-de-paris-haute-hairstylist>

8. How To Style: Like Father Like Son (2019). URL: <https://www.toniguy.com/blog/media/how-to-style-like-father-like-son/>
9. Inspiration (2013). Estetica. URL: <https://www.esteticamagazine.com/2013/12/22/coiffure-legendaire-alexandre-de-paris-and-princess-grace-of-monaco/>
10. Lov V. (2013). Toni Mascolo, co-found of Toni & Guy hairdressers. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/toni-mascolo-co-found-of-toni-guy-hairdressers-dies-aged-75-svlxp2lzl>
11. Mascolo A. Toni & Guy 40 Years. Dazed Books, 2006. 456 p.
12. Negri E. (2017). Addio a Toni Mascolo, re dell'hair styling democratico. URL: <https://www.vanityfair.it/beauty/capelli/2017/12/15/toni-mascolo-morto-toni-guy-re-hairstyling>
13. Permanents and Marcells Bridge the Twenties to Thirties (2015). URL: <https://witness2fashion.wordpress.com/tag/marcel-grateau-hairdresser/>
14. Robertson J., Mann G., Etutu J. (2008). How Toni Mascolo gave hairdressing a makeover. URL: <https://www.bbc.com/news/business-42338946> News
15. The Fashion of Audrey (2022). URL: https://www.tumblr.com/thefashionofaudrey/tagged/Roger?redirect_to=%2Fthefashionofaudrey%2Ftagged%2FRoger&source=blog_view_login_wall
16. TONI&GUY: history (2023). URL: <https://toniandguy.com/our-story/history>
17. Tremo P. (2022). Grace of Monaco: Princess in Dior. URL: <https://francetoday.com/culture/grace-of-monaco-princess-in-dior/>
18. Walker R. (2019). John Whitfield: Finding Annie Malone. URL: <https://discover.hubpages.com/entertainment/Author-John-Whitfield>
19. Walton E. (2004). High Styles: Stories from a World Class Hairdresser. iUniverse. 120 p.
20. Zentler W. (2008). Technique and Art of Marcel Waving -- Creating 1920s Hair Waving Styles in Six Steps Paperback. Bramcost Publications. 74 p.